

פרשת אמור. בפרק כ"ג פסוק י"ד אנחנו קוראים: "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה, עד הביאכם את קרבן אלוכם, חוקת עולם בכל משבתיכם." אחר ההוראות המתייחסות לחג המצות מחמישה עשר יום לחודש ניסן עד עשרים ואחד יום בו, מתארת התורה את מצוות העומר שקוצרים אותו ברוב עם במוצאי יום טוב ראשון של פסח והקצירה הזו דוחה את השבת. העומר נקצר בשלוש קופות ושלוש מגלות ברוב עם וקצרו שלוש סאין ועשו את כל הטקס הזה כדי לפרסם הדבר נגד הבייתוסים והצדוקים שהתנגדו לדברי חכמים וטענו שהטקס הזה צריך להיות במוצאי שבת בראשית. שימו לב שהחברה שאנחנו גרים בתוכה ממשיכה במסורת של הצדוקים שהרי הנוצרים חוגגים את פסחם ביום ראשון, ממחרת השבת כך שחג השבועות שלהם ביום המישים נופל עוד הפעם ביום ראשון. נחזור לעניין מובא במשנה במסכת מנחות פרק שישי דף ס"ח ע"א: משקרב העומר הותר חדש מיד והרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן... זאת אומרת שאכילת חדש, כלומר כל אחד מחמישה מיני תבואה החדשה הייתה אסורה עד אחר הקרבת העומר. עכשיו מדברי המשנה: הרחוקים מותרים מחצות היום ולהלן, צריכים לומר שהקרבת הקומץ הייתה קודם חצות והקטרת המוספים לפני זה. אבל מדברי הרמב"ם הקטרת הקומץ הייתה קודם כבש העולה שקדמה לתמיד של בין הערבים כך שלכאורה הקרבת העומר לפני חצות לא הייתה כל כך ודאית. אלא שאותה המשנה ממשיכה וכותבת: אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא (כלומר יום ט"ז) אסור שנאמר "עד עצם היום הזה" מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן (שהרי תוכנית היום דחוקה)? מפני שהן יודעין שאין בית דין מתעצלין בו. נחזור לעניין: כל אחד מחמישה המינים, חיטין (froment, wheat), שעורין (barley, orge), כוסמין (épeautre, spelt), שיבולת שועל (oat, avoine) ושיפון (rye, seigle). אסור לאכול מן החדש קודם שיקרב העומר בט"ז בניסן והעובר ואכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן, בין בארץ או בחוצה לארץ, בין בפנה הבית בין שלא בפני הבית אלא שבזמן שיש מקדש, משיקרב העומר הותר החדש בירושלים והמקומות הרחוקין מותרין אחר חצות שאין בית דין מתעצלין בו אחר חצות. ובזמן שאין בית המקדש כל היום ט"ז (יום שני של פסח) כולו אסור מן התורה. ובזמן הזה במקומות שעושין שני ימים טובים החדש אסור כל יום י"ז בניסן עד הערב כלומר כל היום השלישי של פסח דהיינו היום הראשון של חול המועד בגולה. כל המשא ומתן המתייחס לנושא נמצא במסכת מנחות דף ס"ח ע"ב והרמב"ם שקראתי לפניכם מהלכות מאכלות אסורות פרק עשירי הלכה ב פסק לחומרא כמו רבינא. אכן הגמרא מסיקה מסקנה: אמר רבינא אמרה לי אם: אבוך לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר דסבר לה כרי יהודה וחייש לספיקא כלומר אביך לא היה אוכל חדש רק בערב בסוף יום י"ז שהוא התחלת יום י"ח משום שהוא סובר כמו רבי יהודה שאמר שכל יום הנף דהיינו יום ט"ז אסור מן התורה וחדש אסור בחוץ לארץ מדאורייתא. כך היא הדעה המחמירה נגד דעתם של רב פפא ורב הונא בריה דרב יהשוע שסוברים שהאיסור הוא איסור דרבנן, ולכן הוא היה חייש לספיקא דיומא וממתין כל יום י"ח. המימרא הזאת מעניינת מכמה סיבות. כנראה שזו ההלכה היחידה שנמסרה על ידי אשה ונתקבלה להלכה. ואין הדבר מתמיה שהרי אשה

כשרה לעדות בכל המקרים כאשר אין צורך של שני עדים. אכן בענייני איסור והתר לא צריכים שני עדים, עד אחד מספיק ולכן עדות אשה ראויה ומן הדין. רבינא שהוא צמצום מהשם רב אבינא או רבנא אבינא שמוזכר פה אינו רבינא, חברו של רב אשי אלא רבינא בריה דרב הונא. כנראה שהוא נתייתם בגיל צעיר ובשתי מקומות במנחות ס"ח ע"ב ובברכות ל"ט ע"ב מובא איך שאימו סיפרה לא איך אביו נהג. גם מרימר שמלך אחרי רב אשי מסר לו תורת אביו בנדריים ס ע"ב. הכסף משנה כתב שהרמב"ם פסק כמותו משום דבתרא טובא הוא. אכן מובא באגרת רב שריא גאון שמר בר רב אשי מת בשנת 466 למנינם ואחר כך רבה תוספאה בשנת 474 למנ' ואחר כך רבנא אבינא בריה דרב הונא בשנת 500 למנ' והוא סוף הוראה כלומר סוף הגמרא והוא היה האמורא האחרון. השולחן ערוך פסק כמו הרמב"ם וכל החומרות. אבל כנראה האחרונים האשכנזיים באירופה המרכזית והמזרחית הקהילו בנושא החדש בוודאי מפני הלחץ והקשיים החומריים. אכן אנחנו קוראים בפירוש בית חדש על הטור יורה דעה סימן רצ"ג: "אמנם המנהג פשוט במלכותינו לנהוג היתר ואף גדולי התורה שהיו לפנינו מהר"ר שכנא ז"ל ומהר"ר שלמה לוריא ז"ל ותלמידהם לא היו אוסרין ושותין השכר שנעשה מתבואה שלא היתירה העומר. זולת מקצת חסידים מקרוב נזהרו באיסור זה. הב"ח סיים במלים דלהלן: "ולכן אין לשום גדול להורות הוראה לאיסור הפך המנהג שנהגו ע"פ גדולי ישראל להיתר ומי שרוצה להחמיר לעצמו מידת חסידות הוא ולא יורה לאחרים דלא ליתי לאינצויי (כלומר שלא יבואו להתקוטט) ודווקא במי שהורגל בשאר פרישות ומפורסם לחסיד מותר לנהוג לאיסור." ממש אותן מלים כמו בספר תרומת הדשן בתשובה ראשונה בנוגע לאילו שמתחסדים ולא מתפללים תפילת ערבית המוקדמת עם הציבור. למרות ניגוד הגר"א נגד דברי הב"ח והמ"א באורח חיים סימן תפ"ט סעיף י, המצב לא נשתנה והמשיכו להקהל.